

Nr 45

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1964/65 till övnings- och yrkeslärarutbildning samt till fortbildning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

Övnings- och yrkeslärarutbildning

1:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkt 281, s. 575—580 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1964) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 192 000 kr., innebärande en anslagshöjning med 190 000 kr. i jämförelse med medelsanvisningen under anslaget för innevarande budgetår.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lars Larsson m. fl.* (I: 155) och den andra inom andra kammaren av herr *Allard m. fl.* (II: 189), i vilka hemställts att riksdagen ville besluta om inrättande av en laboratur i kroppsövningarnas fysiologi vid gymnastiska centralinstitutet.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 189.

Under hänvisning till det uppenbart ökade behovet av gymnastiklärare förordar *departementschefen*, att den nuvarande intagningskapaciteten vid gymnastiska centralinstitutet, 100 studerande per år, utvidgas till 150 studerande årligen. Den totala merkostnaden härför under nästa budgetår på driftbudgeten beräknas till 229 000 kr., varav 178 000 kr. under förevarande anslag.

Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår innebär bl. a. inrättande av fyra tjänster som lärare i gymnastik samt i lek och idrott.

Sedan till institutet donerats en plathall för inomhusidrott har fråga uppkommit om vaktmästarhjälp redan under innevarande budgetår vid den nyligen uppförda hallen. Enligt de av Kungl. Maj:t godtagna donationsvillkoren skall staten svara för driftkostnaderna. Enligt departementschefens förslag bör den merkostnad som sammanhänger med ifrågavarande vaktmästarhjälp bestridas genom erforderligt överskridande av den i anslaget för innevarande budgetår ingående posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Departementschefen har icke biträtt bl. a. ett förslag av direktionen om inrättande fr. o. m. nästa budgetår av en laboratur i kroppsövningarnas fysiologi. För att tillgodose undervisningens behov föreslås emellertid en särskild medelsanvisning för timarvoderad undervisning i erforderlig omfattning.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och har icke något att erinra mot att merkostnaden för innevarande budgetår för vaktmästarhjälp vid institutets plathall bestrides genom överskridande av vederbörlig anslagspost i avlöningsanslaget för budgetåret 1963/64.

Mot bakgrunden av den vidgade verksamhetsramen för gymnastiska centralinstitutet — både i vad avser den förordade, angelägna ökningen av intagningskapaciteten och beträffande forskningsvolymen vid den fysiologiska institutionen — synes starka skäl tala för att en laboratur i kroppsövningarnas fysiologi bör inrättas vid institutet. Icke minst förtjänar att framhållas den stora betydelsen för den svenska idrotten av att forskningsaktiviteten inom ämnesområdet kan ytterligare vidgas. Utskottet som likväl icke är berett att nu föreslå inrättandet av ifrågavarande laboratur och därför avstyrker bifall till förslag i detta syfte i motionerna I: 155 och II: 189, förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att förslag snarast möjligt förelägges riksdagen om en förstärkning av ämnesrepresentationen i fysiologi, särskilt kroppsövningarnas fysiologi, vid institutet, varvid den för nästa budgetår föreslagna särskilda medelsanvisningen för undervisning i fysiologi — enligt vad utskottet inhämtat 12 000 kr. — samtidigt synes kunna indragas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

I. i anledning av motionerna I: 155 och II: 189 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag snarast möjligt förelägges riksdagen om en förstärkning av ämnesrepresentationen i fysiologi, särskilt kroppsövningarnas fysiologi, vid gymnastiska centralinstitutet;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 155 och II: 189, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	232 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 820
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	588 000
4. Arvoden m. m. vid särskild undervisning i idrott och gymnastik, <i>förslagsvis</i>	39 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	324 180
	Summa kr. 1 192 000

b) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 192 000 kr.

2:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 282, s. 580 och 581), vilket innebär en anslagshöjning med 55 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 271 000 kr.

3:o) **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 283, s. 582), vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 73 000 kr.

4:o) **Seminarier för huslig utbildning: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 284, s. 582—589) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för seminarierna för huslig utbildning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65, dels ock till Seminarier för huslig utbildning: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 5 625 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Gösta Jacobsson* (I: 271) och den andra inom andra kammaren av fröken *Karlsson m. fl.* (II: 319), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t i samband med utbyggnaden av seminarieväsendet för huslig utbildning överväger möjligheterna att inrätta ett femte seminarium i södra Sverige.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framställda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen I: 271.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bl. a. följande.

Skolöverstyrelsens förslag beträffande intagningen av lärarkandidater på olika utbildningslinjer och beträffande antalet yrkeskurser inom seminarieorganisationen läsåret 1964/65, som återfinnes på s. 583 och 584 i huvudtiteln, har tillstyrkts av departementschefen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, med inräknande av automatiska kostnadsförändringar, en anslagshöjning med sammanlagt 9 000 kr.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i slutet av år 1963 publicerat en av dess prognosinstitut utarbetad *prognos rörande det framtida behovet* av de lärarkategorier, som utbildas vid seminarierna för huslig utbildning. Mot bakgrund av det framlagda prognosmaterialet har *departementschefen* liksom skolöverstyrelsen funnit, att det inte kan vara försvarligt, vare sig ur pedagogiska aspekter eller från kostnadssynpunkt, att fördela den utbildningskapacitet som det för de närmaste åren funnes anledning att räkna med på ett större antal seminarier än de fyra, som nu finns. Departementschefen framhåller vidare bl. a. följande.

Även om jag sålunda finner att frågan om ett femte seminarium nu bör anses sakna aktualitet, är det naturligtvis, med ett fortsatt växande intresse för all slags utbildning på dessa nivåer, inte uteslutet att frågan senare kan komma i en ny belysning.

Trots att det ännu inte föreligger något slutligt förslag från skolöverstyrelsen om hur intagningen för de närmaste åren bör fördelas på förefintliga fyra seminarier, torde, så snart ett sådant förslag framlagts, möjligheter föreligga att fastställa byggnadsprogram för i första hand den planerade nya seminariebyggnaden i Uppsala. Att för riksdagen redovisa en plan på längre sikt för den årliga intagningen vid seminarierna torde bli aktuellt först till nästa år.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Med anledning av motionerna I: 271 och II: 319 får utskottet erinra om vad utskottet tidigare anfört rörande frågan om inrättande av ett femte seminarium. Sålunda uttalade utskottet vid 1960 års riksdag (utl. 1960: 132, s. 25) bl. a., att utskottet förutsatte, att frågan om ett femte seminarium, förlagt till Sydsverige — under uppmärksamt iakttagande av utvecklingen på behovssidan — skulle hållas aktuell och ett förslag härom skyndsamt föreläggas riksdagen, därest omständigheterna gäve anledning därtill. Vid förra årets riksdag (utl. 1963: 8, s. 47) förklarade utskottet bl. a. att, därest då pågående prognosarbete rörande lärarbehovet för den husliga utbildningen skulle visa, att inrättande av ett femte seminarium vore nödvändigt för att tillgodose behovet av utbildade lärare på det husliga området, utskottet inte hade något att erinra mot att detta femte seminarium förlades till Sydsverige.

Sedan nu resultatet av nämnda prognosarbete publicerats av arbetsmarknads-

styrelsen har frågan om det femte seminariet kommit delvis i ett annat läge. Det har nämligen, som framgått av vad i det föregående redovisats, kunnat konstateras, att skäl för närvarande icke föreligger att på grundval av det nu beräknade lärarbehovet av hushållslärare, textillärare och barnavårdslärare överväga någon ökning av antalet seminarier för huslig utbildning. Med hänsyn dels till departementschefens klara uttalande av att frågan om en utvidgning av seminarieorganisationen med ytterligare ett seminarium likväl senare kunde komma i en ny belysning, därest ett fortsatt växande utbildningsintresse talade härför, dels utskottets flera gånger tidigare av riksdagen godkända uttalanden i spörsmålet om lokaliseringen av ett femte seminarium, synes det utskottet icke erforderligt att riksdagen nu genom en särskild skrivelse till Kungl. Maj:t skulle ytterligare aktualisera seminariefrågan på sätt påpekats i förutnämnda motioner. Utskottet förutsätter emellertid att den nu färdigställda prognosen kontinuerligt uppföljes och i mån av behov revideras samt att resultatet härav vederbörligen beaktas vid planeringen av den framtida seminarieorganisationen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

- a) godkänna följande avlöningsstat för seminarierna för huslig utbildning, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 640 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	41 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 593 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 351 000
Summa kr.	5 625 000

- b) till *Seminarier för huslig utbildning*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 5 625 000 kr.;

II. att motionerna I: 271 och II: 319 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

5:o) **Seminarier för huslig utbildning: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 285, s. 589 och 590), vilket innebär en anslagsminskning med 129 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Seminarier för huslig utbildning: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 609 000 kr.

6:o) **Seminarier för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 286, s. 590), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Seminarier för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 165 000 kr.

7:o) **Seminarier för huslig utbildning: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 287, s. 590 och 591), vilket innebär en anslagsminskning med 125 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Seminarier för huslig utbildning: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

8:o) **Slöjdlärarseminariet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 288, s. 591 och 592), vilket innebär en anslagshöjning med 9 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för slöjdlärarseminariet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	151 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	194 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	84 000
	Summa kr. 434 000

b) till *Slöjdlärarseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 434 000 kr.

9:o) **Slöjdlärarseminariet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 289, s. 592), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Slöjdlärarseminariet: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kr.

10:o) **Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 290, s. 593), vilket innebär en anslagshöjning av 22 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 52 000 kr.

11:o) **Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.** Kungl. Maj:t har (punkt 291, s. 593—601) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 240 000 kr., vilket innebär en anslagshöjning med 640 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Adolfsson* (I: 471) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 606), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till utbildning och fortbildning av lärare vid yrkesundervisningen i överensstämmelse med överstyrelsens för yrkesutbildning förslag anvisa 6 721 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framställda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 606.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina anslagsäskanden föreslagit, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 4 121 000 kr. till 6 721 000 kr. Den beräknade höjningen betingas främst av förslag om utvidgning av kursverksamheten, överföring till detta anslag av medel för den regionala teknologie magisterutbildningen, utrustning av lokaler och anställande av skrivhjälp vid de yrkespedagogiska instituten, höjning av arvoden till medverkande i lärarutbildningen samt av tidigare beslutad höjning av traktamenten till vissa kursdeltagare.

Departementschefen erinrar bl. a. om att 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning och viss lärarutbildning i sitt slutbetänkande *Utbildning av lärare för jordbruk och skogsbruk samt fortbildning av lärare i yrkesämnen* framlagt bl. a. förslag rörande fortsatt utbildning av lärare inom yrkesundervisningen. Departementschefen anför i anslutning härtill i huvudsak följande.

»Lärofortbildningens centrala betydelse inom det allmänna skolväsendet har jag i åtskilliga sammanhang haft anledning att understryka, inte minst i 1962 års proposition angående reformering av den obligatoriska skolan m. m. I det följande kommer jag också att under anslagspunkten *Lärares fortbildning m. m.* förorda kraftigt utökade resurser för fortbildningen inom det allmänna skolväsendet i anslutning till en av skolöverstyrelsen framlagd flerårsplan för utbyggnad av en organisation av fortbildningskonsulenter. Enligt min uppfattning är fortbildningen av yrkesskolans liksom av fackgymnasiernas lärare av central betydelse för att dessa skolformer snabbt skall kunna anpassa sig till de krav som ställs på dem. De remissinstanser som uttalat sig i frågan är också alldeles eniga

i detta avseende. I direktiven av den 28 juni 1963 till utredningen rörande yrkesutbildningens uppgifter, innehåll och organisation har jag i anslutning till ett konstaterande, att en komplettering av nuvarande lärarutbildning med sådana ämnen som administration, arbetsplanering, metodutveckling och personalledning borde övervägas, påpekat att bristande insikter i dessa och närliggande ämnen hos redan verksamma yrkeslärare borde repareras genom en planmässig fortbildning. Fortbildningsfrågor har aktualiserats och kommer att aktualiseras även inom andra utredningar. Gymnasieutredningen har i sitt huvudbetänkande framlagt förslag om fortbildning av gymnasiets lärare. I direktiven till 1960 års lärarutbildningsakkunniga ingår att dessa skall uppta ifrågavarande problem till behandling. Givetvis bör inte i avvaktan på beslut av statsmakterna i anledning av nämnda utredningsförslag en fortsatt utbyggnad av fortbildningen på nu berörda område hejdas. Vad beträffar fortbildningen av handelsgymnasiets lärare, som också beröres av förslaget från 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning och viss lärarutbildning, bör dock denna övervägas närmare i samband med ställningstagandet till gymnasieutredningens förslag så att frågan löses enhetligt för alla gymnasielärarkategorier.

De sakkunniga har anfört väsentliga synpunkter rörande arbetsformer och arbetssätt inom fortbildningen av lärare inom yrkesundervisningen och framlagt förslag om hur utbildningsverksamheten på olika vägar skall kunna effektiviseras. Dessa synpunkter och förslag bör få stor betydelse för de centrala och regionala skolmyndigheternas planeringsarbete. De mera generella bedömningar som de sakkunniga gör om ansvarsfördelningen mellan skolmyndigheter på olika nivåer kan jag i stort sett ansluta mig till.

De aspekter ur vilka fortbildningen av lärare inom yrkesundervisningen i det här aktuella sammanhanget framför allt bör betraktas är de organisatoriska och ekonomiska. I samband med äskandet av medel för fortbildning av här berörda lärarkategorier för budgetåret 1965/66 finner jag det önskvärt, att överstyrelsen ytterligare penetrerar problemet hur det organisatoriska ansvaret för fortbildningen i framtiden bör fördelas. Särskilt väsentligt måste det vara att undersöka hur den fortbildning som nu bedrivs inom överstyrelsens för yrkesutbildning område skall kunna samordnas med annan lärarfortbildning inte minst den som bedrivs inom fortbildningsinstitutet och genom den växande fortbildningskonsulentorganisationen. Skolöverstyrelsen anför i sitt remissutlåtande, att fortbildningen av de lärare förslaget gäller kan och bör ske inom ramen för den fortbildningsorganisation som redan är planlagd och under utbyggnad för det allmänbildande skolväsendet. I sammanhanget kan erinras om att gymnasieutredningen i sitt huvudbetänkande föreslagit, att fortbildningsinstitutens verksamhet även bör omfatta tekniska och ekonomiska ämnen. De yrkespedagogiska institutens ställning i sammanhanget bör också övervägas.

Fortbildning är kostnadskrävande. Det är därför nödvändigt att som utgångspunkt för en bedömning av storleken av de erforderliga ekonomiska resurserna

få en kartläggning av fördelningen på olika typer av verksamhet och av vilka lärarkategorier som deltagar. Antalet ansökningar till kurser m. m. är också en väsentlig faktor i sammanhanget liksom berörda lärarkategoriernas storlek, varför uppgifter härom bör redovisas. Vidare bör göras en översiktlig analys av de aktuella kostnaderna och den utifrån närmare redovisade premisser planerade kostnadsutvecklingen. Jag har inte funnit det möjligt att nu ta ställning till de av de sakkunniga föreslagna beloppen för fortbildningsändamål, eftersom det i utredningen saknas en konkretisering vad gäller beräkningsgrunder och den tänkta fördelningen av medlen.

Det av de sakkunniga framförda förslaget om viss vidareutbildning av yrkeslärare är jag för närvarande inte beredd att ta ställning till. Frågan bör för närmare övervägande överlämnas till utredningen rörande yrkesutbildningens uppgifter, innehåll och organisation.

Av i det föregående anförda skäl anser jag mig inte nu böra förorda att särskilda medel beräknas för utvidgad fortbildningsverksamhet.»

Utskottet delar departementschefens åsikt om den centrala roll som måste tillmätas fortbildningen av yrkesskolans och fackgymnasiernas lärare för en framgångsrik utveckling av dessa skolformer. Verksamma åtgärder för en utvidgning av ifrågavarande fortbildningsverksamhet är otvivelaktigt påkallade. Med hänsyn till att viktiga organisatoriska och ekonomiska spörsmål på fortbildningsområdet, på sätt påvisats av departementschefen, uppenbarligen kräver ytterligare belysning är utskottet emellertid, trots sin principiella inställning, icke berett att biträda yrkandet i motionerna I: 471 och II: 606 om att för nästa budgetår väsentligt ökade resurser skulle ställas till förfogande för fortbildningsåtgärder inom yrkesundervisningens område. Utskottet utgår likväl ifrån att den förutsatta översynen av frågekomplexet bedrivs så skyndsamt av överstyrelsen för yrkesutbildning — i intimt samråd med skolöverstyrelsen — att förslag om en förstärkt fortbildningsorganisation inom yrkesundervisningssektorn kan föreläggas nästa års riksdag.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och följaktligen avstyrker bifall till motionerna I: 471 och II: 606, i vad de berör detta anslag, hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 471 och II: 606, såvitt nu är i fråga, till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 240 000 kr.

12:o) **Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 292, s. 601—603), vilket innebär en anslagshöjning med 136 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 980 000 kr.

13:o) **Lärares fortbildning m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 293, s. 604—613) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 9 880 000 kr., vilket innebär en anslagshöjning med 4 915 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Adolfsson* (I: 471) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 606), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte under detta anslag i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag anvisa ytterligare 6 800 000 kr., varvid tillika förutses en utökning av organisationen på sätt överstyrelsen föreslagit från 67 till 230 fortbildningskonsulenter;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Wennerfors* och *Nordgren* väckt motion (II: 612), väri hemställts att riksdagen måtte besluta att anordna kurser för fortbildning av skolledare samt att ställa härför erforderliga medel till förfogande.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 606 och II: 612.

Till lärarfortbildning utgår innevarande budgetår medel även från andra anslag än förevarande, nämligen från länskolnämndernas avlönings- och omkostnadsanslag samt anslaget Resestipendier till lärare i vissa främmande språk. Av följande sammanställning, som återgivits i förevarande bilaga till statsverkspropositionen, framgår dels hur det samlade statliga stödet till fortbildning inom skolöverstyrelsens verksamhetsområde utvecklats under budgetåren 1960/61—1963/64, dels skolöverstyrelsens och departementschefens förslag för nästa budgetår.

Förslaget om utvidgad fortbildningsverksamhet bedöms av *skolöverstyrelsen* som ett av verkets viktigaste äskanden för nästa budgetår, enär en utökning av verksamheten anses vara en av förutsättningarna för ett framgångsrikt genomförande av skolreformen. Redan under nästa budgetår måste därjämte fortbildningen till väsentlig del inriktas på det nya gymnasiet och fackskolan.

För fortbildningsändamål har överstyrelsen begärt en total medelsökning som, med bortseende från uppräknings av automatisk natur och överföringar, uppgår till ca 6,8 miljoner kr. Härav faller 3,8 miljoner kr. på utbyggnad av fortbildningskonsulentorganisationen.

Av skolöverstyrelsen administrerad och understödd lärarfortbildning
budgetåren 1960/61—1964/65

Ändamål	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	
					Skolöverstyrelsens förslag	Departementschefens förslag
Fortbildningskurser under ferier, kr.	1 005 000	1 280 000	2 595 000	3 064 000	+2 560 000	Totalökning exkl. fortbildningsledare m. fl.: +990 000
antal kurser	152	173	176	148	+ 89	
antal kursdeltagardagar .	20 500	24 500	26 000	29 500	+ 23 000	
Kursverksamhet, studiedagar m. m. under läsåret, i huvudsak i länskolnämndernas regi, kr.	443 000	905 000	958 000	1 557 000	+ 270 000	
Fortbildningsledare och fortbildningskonsulenter, kr. ..	—	72 000	72 000	2 170 000	+3 800 000	+1 560 000
antal fortbildningsledare .	—	(24)	(24)	24	of.	of.
antal fortbildningskonsulenter	—	—	—	67	+ 163	+67
Språkassistentverksamhet (inriktad på lärarfortbildning) och resestipendier, kr.	168 500	169 000	169 000	195 000	+ 813 000	Jfr Totalökningen
Information, administration, kr.	—	82 000	199 000	422 000	+ 203 000	Jfr Totalökningen
Härv under anslaget Lärares fortbildning m. m. (Kurser för lärare m. fl.), Summa kr.	1 143 000	1 840 000	3 752 000	5 043 000	+3 896 000	+4 915 000
Härv under övriga anslag, Summa kr.	473 000	668 000	241 000	2 365 000	+3 800 000	—

Departementschefen bedömer det lämpligt att alla fortbildningsändamål kan behandlas i ett sammanhang. I detta syfte föreslås, att de medel som nu utgår under andra anslag till ifrågavarande ändamål överföres till förevarande anslag. Sålunda överföres från länskolnämndernas avlönings- och omkostnadsanslag sammanlagt 2 170 000 kr., avseende kostnader för fortbildningsledare och fortbildningskonsulenter. Ett belopp av 190 000 kr. för språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter, som nu utgår från ett anslag med samma namn, vilket förut-sattes icke vidare bli uppfört i riksstaten, överföres likaledes jämte eventuell förefintlig reservation till förevarande anslag. Detsamma gäller dels ett belopp av 195 000 kr. som nu beräknas under anslaget Resestipendier för vissa lärare i främmande språk jämte eventuell förefintlig reservation, dels ett belopp av 80 000 kr., nu uppfört under anslaget Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroarbildning.

Då samtidigt ett belopp av tillhoppa 80 000 kr. för vissa närmare angivna ändamål förutsattes icke vidare utgå från förevarande anslag kan den reella anslags-höjningen uppskattas till 2 360 000 kr. Härav är 400 000 kr. att betrakta som automatiska kostnadsökningar med hänsyn till den år 1963 genomförda höjningen av traktamentena enligt allmänna resereglementet.

I övrigt torde utskottet få hänvisa till vad departementschefen på s. 611—613 anfört och förordat.

Utskottet. Lärarfortbildningen är en utomordentligt viktig hörnsten i utbyggnaden av grundskoleorganisationen. Att de resurser som kan ställas till förfogande för denna fortbildningsverksamhet kommer till nytta synes således ställt utom tvivel. Den reformering av gymnasieorganisationen som förestår och den fortsatta utvecklingen av fackskolan kräver otvivelaktigt också ökade insatser på fortbildningsområdet.

Departementschefens förslag till medelsanvisning under detta anslag för nästa budgetår förutsätter bl. a. en ökning av antalet fortbildningskonsulenter med 70 till 137, möjliggörande ett antal av i genomsnitt fem konsulenter per län. Skolöverstyrelsen hade för sin del förordat en ökning till 230 konsulenter, vilket vore den näst sista etappen i utvecklingen av konsulentorganisationen till 375 eller till 15 konsulenter per län budgetåret 1965/66.

Utskottet vill för sin del understryka departementschefens uttalande, att fortbildningskonsulenterna måste utgöra kärnan i fortbildningsorganisationen. Sett från denna utgångspunkt kunde det i och för sig finnas skäl att gå fram i något snabbare takt än departementschefen förordat med avseende på utökningen av antalet konsulenter. Förslag i detta syfte har framförts i motionerna I: 471 och II: 606. Då utskottet likväl ansett sig böra följa departementschefens förslag, har detta skett dels därför att utskottet vid sin medelsavvägning för olika angelägna ändamål icke funnit det möjligt att för nästa budgetår öka insatserna för fortbildningskonsulentorganisationen utöver den medelsanvisning av ytterligare nära 1,6 miljon kr. som departementschefen förordat härför, dels i förvisningen om

att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på vikten av att utbyggnaden på detta område även fortsättningsvis kraftigt främjas.

De höjningar i övrigt av anslaget för olika, likaledes angelägna ändamål som departementschefen förordad för nästa budgetår har utskottet funnit sig böra godtaga. Härav följer att utskottet avstyrker bifall till de tidigare nämnda motionerna I: 471 och II: 606 i vad dessa avser en höjning av anslaget utöver vad utskottet nu förordat.

Vidkommande yrkandet i motionen II: 612 om att riksdagen skulle besluta om anordnande av kurser för fortbildning av skolledare och ställa erforderliga medel härför till förfogande får utskottet erinra om att utskottet i sitt utlåtande nr 131 förra året vid behandlingen av motsvarande motionsyrkande åberopade, att för rektorerna redan anordnades fortbildningskurser i olika former samt att skolöverstyrelsen förklarar avsikten vara att fortsätta och eventuellt något utöka den redan förekommande fortbildningen av skolledare. Utskottet delade motionärernas uppfattning om önskvärdheten och vikten av fortbildning för skolledare i största möjliga utsträckning men ansåg sig inte böra tillstyrka bifall till en ytterligare utvidgning av verksamheten.

Enligt vad utskottet under hand inhämtat från skolöverstyrelsen kommer den av överstyrelsen förra året aviserade utvidgningen av fortbildningsverksamheten för skolledare att genomföras under 1964. Sålunda avses de särskilda sommarkurserna för denna kategori, som på överstyrelsens uppdrag anordnas av fortbildningsinstitutet och av lärarhögskolan i Malmö, komma att fördubblas till antalet. De fyra kurserna, som anordnas regionalt för att täcka så stor del av landet som möjligt, kommer att belysa rektors uppgifter i fråga om den pedagogiska ledningen och elevvården inom grundskolan och motsvarande skolformer. Statens skolinspektörens förbund och skolöverstyrelsen kommer gemensamt att svara för en kurs, benämnd Fostran för arbete och fritid, öppen för samtliga lärarkategorier. Vidare kan förutses att Läroverkslärarnas riksförbund liksom under föregående sommar kommer att anordna en fortbildningskurs, vid vilken skolledarens administrativa uppgifter behandlas. På Kommunskolan i Sigtuna har hittills flera gånger årligen gemensamt av Sveriges skolledarförbund, Yrkeskolrektorernas riksförening, Rektorernas riksförening och Kommunskolan anordnats kurser i organisatoriska frågor, framför allt med hänsyn till den aktuella skolutvecklingen. Utskottet utgår ifrån att dessa kurser kommer att anordnas även fortsättningsvis. Korta regionala konferenser anordnas också i länskolnämndernas regi med syfte att förmedla samlad information till skolledare och att bereda dessa tillfälle att utbyta erfarenhet.

Även om kurserna är av kortare varaktighet finns det, som framgått av redogörelsen, ganska goda tillfällen för skolledare att fortbilda sig vid kurser avsedda speciellt för dem. Överstyrelsen och berörda organisationer har uppenbarligen också uppmärksamheten riktad på värdet av ifrågakvarande kursverksamhet. Utskottet vill i sammanhanget emellertid även betona det angelägna i att skolledarna tillsammans med lärarna deltar i övrig fortbildningsverksamhet av olika slag.

Med hänsyn till vad som sålunda upplysts om fortbildningsverksamhetens omfattning för skolledare finner utskottet icke skäl att biträda yrkandet i motionen II: 612.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt,

I. att motionen II: 612 icke må av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 471 och II: 606, såvitt nu är i fråga, till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 9 880 000 kr.

14:o) **Utbildning av lärare vid folkhögskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 294, s. 614), vilket innebär en anslagshöjning med 40 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildning av lärare vid folkhögskolor* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 128 000 kr.

15:o) **Bidrag till Ericastiftelsen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 295, s. 615—618), vilket innebär en anslagshöjning med 45 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 266 000 kr.

16:o) **Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 296, s. 618 och 619), vilket innebär en anslagsminskning med 17 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för personal m. fl. vid skolor för blinda och döva* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 41 000 kr.

17:o) **Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 297, s. 619), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kr.

Stockholm den 7 april 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXANG